

культурної пам'яті як пам'яті історичної є її орієнтація на спасіння минулого – свідома боротьба з забуттям, поглинанням минулого небуттям.

Безпосереднє переживання різноманітних процесів індивідуального розвитку, не є ще переживання історії, історичним переживанням. Воно стає таким лише на фоні спадкоємного зв'язку поколінь, історії народу, країни. До того ж ця історія кожного разу осмислюється в тому чи іншому зв'язку із історією людського роду в цілому.

Історичне переживання є індивідуально забарвленим, особистісним переживанням. тобто культурна, історична пам'ять передбачає певний розвиток особистісного начала, усвідомлення себе як Я, розвиток самосвідомості. Як усвідомлення людиною самої себе, тобто самосвідомість – це пам'ять, так і навпаки пам'ять (культурна, історична, а не природна, механічна) – це самосвідомість. Це самосвідомість окремої людини в такій же мірі, як і самосвідомість народу, людства в цілому. Як в тяжкі для народу чи країни часи звертаються до колективної пам'яті, до культурної традиції народу, називаючи імена великих предків: їх приклад повинен спонукати нащадків до вищих проявів духу, так і перше питання самоусвідомлення того чи іншого народу звучить так як і перше питання усвідомлюючого себе індивіда: «Хто ти? Чий ти? Як твоє ім'я?».

Пам'ять виступає як дзеркало нашої совісті, яке нагадує нам про те, що ми у всіх випадках повинні залишатися людьми, не забувати про те хто ми є і кому зобов'язані своїм людським буттям, таким чином розкривається етичний аспект людської пам'яті. Серед багатьох аспектів пам'яті як історичної глибини культури і особистості саме етичний аспект є головним. Облишена моральної основи вона (пам'ять) може роз'єднувати людей і народи. В той же час звернення до пам'яті, пам'ятливість є способом усвідомлення фундаментальності розрізнення добра і зла.

Пам'ять про минуле - це не лише спогади про минулі подвиги і перемоги, про героїчні звершення народу і його очільників. Це також і пам'ятання про невдачі і незгоди, помилки та омани, тобто це совітлива пам'ять. Не можна стерти з пам'яті народу і сумних і трагічних подій, які йому судилося пережити, перетерпіти на протязі багатовікової історії.

І як приречені на невдачу всі спроби «вилучити» із пам'яті окремої людини ті чи інші спогади, якщо вона залишається людиною (а не перетворюється у манкурта), так виявляються в кінці кінців даремними і спроби «вкоротити» пам'ять народу, якщо він залишається народом, а не перетворився в безлике збіговище таких манкуртів.

Формування національної ідентичності особистості ґрунтується на історичній пам'яті, історичному досвіді народу, тобто на знанні свого минулого, усвідомлення своєї єдності, спільноти мови, духовних цінностей, уявлень і оцінок про світ і самих себе.

Без історичної пам'яті неможливе формування або відродження самої нації. Відродження нації пов'язане насамперед з поверненням народу його власної історичної пам'яті, її відтворення в максимально повному обсязі. В першу чергу необхідно прилучати до джерел свого минулого, до історичної

пам'яті молодь, покоління, які вступають і вступатимуть в активну соціальну життєдіяльність. Ці завдання необхідно вирішувати на державному, загальнонаціональному рівні.

Минуле визначає наше майбуття. Тому історична пам'ять є найбільшою цінністю, «святинею» (Д.С. Лихачов), яку всім нам разом треба берегти і примножувати.

Стаття відправлена: 02.11.2015г.

© Корнієнко О.М.

ЦИТ: m215-137

УДК 101; 371, 37.01

Книш І. В.

ВПРОВАДЖЕННЯ СИНЕРГЕТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ В СИСТЕМУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Сумський національний аграрний університет
Суми, Г. Кондратьєва, 160, 40021

Knysh I. V.

APPLICATION SYSTEM SYNERGETIC PARADIGM IN ENVIRONMENTAL EDUCATION

Sumy National Agrarian University
Sumy, G. Kondratyev, 160, 40021

Анотація. У роботі зазначається, що у постнекласичному періоді розвитку науки синергетична парадигма, яка буде впроваджена в систему освіти, має забезпечити нову методологію розуміння конструктивних принципів екологізації освіти. Синергетика, на нашу думку, не тільки наповнить новим змістом світосприйняття і самооцінку вже сформованої системи освіти, а розширить кругозір фахівця, а також спонукатиме його повному побачити зміст і сутність заняття, якому він віддає свій творчий потенціал.

Ключові поняття: синергетична парадигма, екологічна освіта та екологічне виховання.

Abstract. The paper notes that in Post-non-classical period of development of science the synergetic paradigm of science which will be introduced in the education system should provide a new methodology for understanding main principles of the ecologization of education. Synergetics, in our opinion, will fill worldview and self-esteem of already existing system of education with the new content, as well as expand professional's horizons and encourage him in a new way to see the content and nature of occupation, which he gives his creative potential.

Key words: synergetic paradigm, environmental education and ecological training.

Характер освіти та виховання у суспільстві визначається потребами та розвитком суспільного життя. Як зазначає В. Гюсле, лише освіта, яка надає однаково глибокі знання в науках природних і гуманітарних і тим самим сприяє появі людей, які зроблять свій внесок у справу подолання кризи, піде на

користь також і філософії. Філософія допоможе окремим наукам теоретично зрозуміти причини екологічної кризи, з тим щоб успішно боротися з нею на практиці, а також сприятиме наведенню мостів між самостійними дисциплінами. Філософія, вказавши межі гуманітарним та природничим наукам, зможе по-новому поставити деякі питання таким чином, щоб люди мали змогу отримати на них бажану відповідь [7, 10].

Тому в постнекласичний період розвитку науки пропонується багато концепцій для розвитку постнекласичної освіти. Ми проаналізуємо одну сучасну філософську концепцію-синергетичну, яка, на нашу думку, має сприяти становленню екологічної освіти.

Синергетика в постнекласичний період розвитку науки "претендує на те, щоб стати ядром загальнонаукової картини світу" [6, 5]. На засадах синергетичної парадигми здійснюють філософсько-освітні дослідження багато вітчизняних та зарубіжних вчених, але ми розглянемо концепції, які розробили В. Буданов, Л. Горбунова, Н. Кочубей, І. Предборська та ін. Зупинимося на кожній концепції.

В. Буданов висловлює думку про те, що освіту необхідно підштовхувати до точки біфуркації. Це дозволить надати освіті можливість самостійного визначення напрямку виходу із попереднього, застарілого, незручного, мало адаптованого, хоча і стійкого атратора та забезпечити тим самим можливість вибору нового, що має більший потенціал для задоволення і продуктивної життєдіяльності атратора (навіть якщо процес наближення до цієї точки надає безліч неприємностей) [1, 148]. Для цього В. Буданов пропонує ввести синергетику в освітній процес за трьома напрямками:

1. Синергетика для освіти (synergetics for) – впровадження інтегративних курсів синергетики в середній та вишій школі. Це все передбачає підготовку та перепідготовку вчителів та викладачів, а також створення навчальної літератури. Це відбувається спірально-циклічним шляхом усвідомлення цілісності світу.

2. Синергетика в освіті (synergetics in) передбачає впровадження в цикли природничих та гуманітарних дисциплін матеріалів, що ілюструють принципи синергетики. Вивчаючи процеси становлення та виникнення нового в цих дисциплінах, доречно поряд із традиційними методами впроваджувати синергетичні підходи. Це дасть змогу в подальшому створити горизонтальне поле міждисциплінарного діалогу, поле цілісності науки та культури.

3. Синергетика освіти (synergetics of) передбачає синергетичність самого процесу освіти, становлення особистості, здобування знань. В цьому проявляється антропний принцип постнекласичного періоду розвитку синергетики в процесах діалогу та розвитку самореферентних систем [2, 50–51].

Все це, на нашу думку, має доповнюватися екологізацією освіти та впровадженням екологічного виховання, що створить передумови для розвитку та становлення у подальшому екологічного світогляду і формування на його основі ноосферного мислення.

У зазначеному контексті викликає інтерес осмислення завдань освіти та виховання Л. Горбуновою в багатовимірних контекстах освітнього буття.

Авторка характеризує перехідну епоху як відхилення від нормального розвитку історії, а точніше, як ситуацію безчасся в історичному часі, яка втягує в себе особистість, групи, культури, суспільства і цивілізації і яку слід неодмінно якомога швидше подолати, оскільки тривале перебування в цій ситуації несе несприятливі наслідки як для самої особистості, так і для суспільства в цілому. Також у цей період відбувається розпад попередньої картини світу, яка поєднувала як різні етнічні та соціальні групи, так і психологічні типи людей. Тому розпад універсальної картини світу призводить до кризи індивідуальної та групової ідентичності, що породжує безліч групових і субкультурних картин світу.

Л. Горбунова зупиняється на проблемі "структури переходу", яка складається з трьох фаз: передперехідної, власне перехідної і постперехідної. За допомогою терміна "лімінальність" (liminality), введеного А. Геннепом та В. Тернером для позначення перехідного стану, що характеризується невизначеністю і хаотизацією, ритуали переходу відбувалися у три стадії: відокремлення (separation); власне перехід (limen, transfer, passage); реагрегація (reaggregation, reconstruction).

Л. Горбунова привертає увагу до осмислення тих процесів, які відбуваються в українському суспільстві: розпад традиційних цінностей та інститутів, коли старе втрачається, а нове ще не з'явилося; на поверхню буття виступає потенційна реальність у всьому розмаїтті її можливостей, подальших змін і сценаріїв майбутнього розвитку; аномія і невизначеність буття формують настрої непевності і страху, відчуття "реальності, яка вислизає" [3, 16–18]. Досить плідною для нашого дослідження виглядає ідея Л. Горбунової про роль освіти у формуванні синергетичного мислення як посибілістського. "Навчити освіти у формуванні синергетичного мислення – означає навчити володіти навичками "перенастроювання" мислення, навичками усвідомлюваного переключення концептуальних образів-гештальтів "можливих світів", володіння стратегіями зміни мислення з однієї перспективи на іншу, тобто вміння "ходити по хвилях" (А. Бєлий) [3, 18].

Таким чином, Л. Горбунова, аналізуючи розробки в синергетиці та освіті пропонує можливі шляхи виходу з кризи.

Цінність синергетичного підходу, для розвитку сучасної освіти на думку І. Предборської, полягає в тому, що синергетика пропонує модель саморозвитку людини у світі, який швидко змінюється та саморозвивається, що, у свою чергу, актуалізує найважливішу світоглядну проблему – пошук людиною свого місця в світі. Таким чином, як зазначає І. Предборська, антропологічна концепція синергетики характеризується:

- гомоінтентністю, тобто орієнтацією у вихованні на індивідуальну природу людини, на відміну від соціоінтентності, яка орієнтується передусім на постійно зростаючі потреби суспільства;
- креативністю, тобто поглядом на особистість як на суб'єкта, архетипом діяльності якого є творчість, що ґрунтується на ідеї залучення кожної людини до активного процесу відкриттів;
- становленням цілісного бачення світу, яке має реалізуватися через

постійне відчуття особистісної співпричетності і відповідальності, імовіріснє сприйняття й діалогічність процесів пізнання.

Отже, створення цілісного бачення світу має реалізуватися через екологізацію освіти та виховання, що буде слугувати надійним фундаментом для становлення екологічної свідомості та вироблення на його основі ноосферного мислення, шляхом самоусвідомлення місця людини у світі через її самоосвіту та самовдосконалення.

І. Предборська акцентує також увагу на тому, що в сучасній системі освіти спостерігається процес штучного розриву навчання та виховання. Але зміна цивілізаційного імперативу сама по собі актуалізує проблеми виховання [5, 38–39]. Вона зазначає, що освіта має слугувати компасом, який буде допомагати людині в пошуку свого місця в світі, що само по собі відповідає екологічному спрямуванню сучасної освіти.

На думку Н. Кочубей, в побудованій на синергетичних засадах системі освіти знання не відчужуються від учня, а стають особистісно значущими та засвоюються через осягнення можливостей як для самої людини, так і для соціуму. Зміна стилю мислення, в свою чергу, впливає на процеси соціальної самоорганізації з тим, щоб поведінка людей створила б середовище, в якому насили було б неприйнятним [4, 72–73].

Екологічне мислення і синергетичне мислення взаємопов'язані. Екологічне мислення розглядає не тільки взаємозв'язок у системі "організм – середовище". Цей порядок не є довільним, він є реалізацією однієї з можливостей, що існує в цьому середовищі. Синергетичне мислення показує, яким чином відбуваються процеси самоорганізації в системі "організм–середовище".

Таким чином, синергетична парадигма, впроваджена в систему освіти, здатна забезпечити нову методологію розуміння конструктивних принципів екологізації освіти. Синергетика не тільки розширить кругозір фахівця, а й спонукатиме його по-новому побачити зміст і сутність заняття, якому він віддає свій творчий потенціал. Синергетика як нова методологія здатна виявити ставлення людини до світу, здатна наповнити новим змістом світосприйняття і самооцінки вже сформовану систему освіти.

Література:

1. Буданов В. Синергетичні стратегії освіти / В. Буданов // Вища освіта України, 2003. - № 2. - С. 46–52.
2. Буданов В. Г. Синергетические механизмы роста научного знания и культуры / В. Г. Буданов // Философия науки. Вып. 2. Гносеологические и методологические проблемы. - М., 1996. - С. 145–151.
3. Горбунова Л. Можлива відповідь освіти на виклик After-постмодерну / Л. Горбунова // Вища освіта України. - 2002. - № 2. - С. 13–19.
4. Кочубей Н. Освіта: постнекласична трансформація / Н. Кочубей // Вища освіта України. - 2003. - № 3. - С. 70–75.
5. Предборська І. Постнекласичні ін (тер)венції в освітньому дискурсі / І. Предборська // Вища освіта України. - 2003. - № 2. - С. 37–40.
6. Синергетика: перспективы, проблемы, трудности (материалы "круглого

стола") // Вопросы философии. - № 9, 2006. - С.3–33.

7. Хёсле В. Философия и экология / В. Хёсле. - М.: Наука, 1993. - 205 с.

ЦИТ: m215-205

Котов Ж. В.

К ВОПРОСУ ОБ АКТУАЛЬНОСТИ ОСМЫСЛЕНИЯ ВЗАИМОВЛИЯНИЯ ОБЫДЕННОГО И ТЕОРЕТИЧЕСКОГО СОЗНАНИЯ

Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры
Днепропетровск, Чернышевского 24-а, 49094

Kotov J. V.

ON THE JUDGEMENT OF NEWS MUTUAL ORDINARY AND THEORETICAL CONSCIOUSNESS

Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture
Dnepropetrovsk, Chernyshevsky 24a, 496000

Аннотация. В наше время перед самостоятельными и творчески ориентированными молодыми людьми открывается возможность осознанного выбора своего жизненного пути. Решение данной проблемы может быть успешным только при условии дополнения и обогащения своего обыденного сознания сознанием теоретическим.

Ключевые слова: обыденное сознание, теоретическое сознание, самопознание, интеллектуальная неразвитость, нравственная неразвитость

Annotation. Nowadays, the opportunity of an informed choice of the way of life is being opened to the independently and creatively-oriented young people. The solution of this problem can be successful only if to supplement and to enrich their ordinary consciousness with the theoretical one.

Keywords: ordinary consciousness, theoretical consciousness, self-awareness, intellectual underdevelopment, moral underdevelopment.

«Человек по своей природе очень глубок
Но он часто даже не догадывается об этом
Скрежет, что называется поверху
И очень часто так и уходит из жизни
Себя не познав и не реализовав своих возможностей»

Валентин Распутин
«Познай самого себя»
Сократ.

Валентин Распутин как большой художник, как истинно русский писатель указывает нам на противоречивость современного бытия, ибо невеселая перспектива «уйти из жизни, не реализовав своих возможностей» маячит сегодня в условиях господства в нашем обществе идола «золотого тельца» и перед юношей и перед зрелым мужем, и перед властью предрешающим и перед его поданными, и перед очень богатым и перед бедным. В свое время данная перспектива обнаружила себя в условиях Древней Греции и Сократ, как «подлинное воплощение философии» (Маркс), предложил и себе лично, и всем